

Дезінформація: методи перевірки фактів та інформації

Підсумки тренінгу, проведеного 14 вересня 2023 року

Дезінформація – це навмисне поширення брехні та неправдивої інформації, як правило, з політичною або фінансовою метою.

Рецепт дезінформації за версією КДБ – так звані активні заходи (рос. «Активные мероприятия»). Знання цього рецепту дозволить нам легше розпізнавати дезінформацію.

1. знайти тему, яка розділяє
2. вигадати Велику Брехню.
3. знайти Зерно Істини
4. приховати свою роль
5. знайти «Корисного Ідіота», який повторить Велику Брехню
6. заперечувати все.
7. мислити довгостроково

Рецепт дезінформації від КДБ досі діє – за винятком одного елемента. Кілька десятиліть тому, в епоху традиційних ЗМІ, для того, щоб дезінформація досягла глобального масштабу, потрібно було кілька років. Сьогодні, в епоху інтернету і соціальних мереж, іноді потрібно лише кілька годин, щоб брехня поширилася по всьому світу.

Перевірка інформації вимагає вмілого поєднання двох компетентностей: **критичного мислення** та вміння користуватися **інструментами і методами**, які підтримують процес перевірки.

Ключове питання при перевірці інформації – це питання про **джерело**:

- Хто це сказав?
- Звідки береться ця інформація?
- Хто це підтверджує?

Слід бути особливо обережними, коли інформація, особливо «сенсаційна», надходить із соціальних мереж.

Перевірка інформації також може бути підтримана методом 5W: Хто? Що? Коли? Де? Чому? Ці питання допомагають краще зрозуміти контекст події чи інформації.

Маніпулятивні прийоми, такі як використання емоційної мови, непослідовність, хибний вибір, пошук цапа-відбувайла або особиста атака, часто використовуються в дезінформації.

Щоб бути хорошим «перевіряльником» фактів, потрібно також володіти передовими методами дослідження, щоб точно знаходити реальну інформацію в інтернеті. Одним з основних інструментів професійних фактчекерів є знання операторів Google. Це команди, які дозволяють швидко та ефективно звузити коло шуканої інформації в інтернеті. Існують десятки операторів. Приблизний список доступний за наступним посиланням:

<https://gbhackers.com/latest-google-dorks-list/>

Варто також пам'ятати про розширені налаштування пошукових систем. Ці функції дозволяють шукати в конкретній країні, конкретній мові, конкретному часовому діапазоні тощо.

Існує низка сервісів перевірки фактів, які полегшують пошук правди. Одним з інструментів для пошуку таких сайтів є [Google Fact Check Explorer](#). Він дозволяє шукати контент, перевірений професійними фактчекерами.

Для тих, хто особливо зацікавлений у вивченні методів перевірки інформації, можна порекомендувати Посібник з перевірки, який можна безкоштовно завантажити за наступним посиланням:

<https://datajournalism.com/read/handbook/verification-3>